

MEDEDELING

Referentienummer: MLER_165
Datum: 2021-03-30
Contact: Dienst Lerenden
info.lerenden@katholiekonderwijs.vlaanderen

De leerlingenbegeleider en de cel leerlingenbegeleiding in het secundair onderwijs

1	Inleiding.....	2
2	Zorg en GOK als onderdelen van leerlingenbegeleiding	2
3	Actoren.....	3
3.1	Leraren	3
3.2	Klassenleraar.....	4
3.3	Ondersteunend personeel.....	4
3.4	Klassenraad	5
3.5	GOK-coördinator	5
3.6	Directie	5
3.7	Leerling en zijn ouders	6
3.8	Externen.....	6
3.8.1	CLB	6
3.8.2	Pedagogische begeleidingsdienst	6
3.8.3	Andere externen	7
4	De leerlingenbegeleider en de cel leerlingenbegeleiding als motor van kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding	7
4.1	Het uitbouwen, coördineren en evalueren van beleid op leerlingenbegeleiding	8
4.1.1	Kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding vanuit de regelgeving	8
4.1.2	Eerder schreven we al dat het referentiekader voor Onderwijskwaliteit veel aandacht heeft voor de begeleiding van leerlingen en de uitgangspunten van het decreet leerlingenbegeleiding.Uitwerken van een beleid.....	8
4.1.3	Kwaliteitsdenken.....	9
4.2	Het aanpakken van specifieke (leerlingen)problemen.....	10
4.2.1	Gesprekken met leerlingen	10
4.2.2	Gesprekken over leerlingen.....	10
4.3	Het ondersteunen van het schoolteam.....	10

1 Inleiding

Het decreet leerlingenbegeleiding verplicht basis- en secundaire scholen sinds 1 september 2018 om een beleid op leerlingenbegeleiding uit te werken, te implementeren en te evalueren. Daarbij **moeten** secundaire scholen één of meer personeelsleden aanduiden die met leerlingenbegeleiding worden belast. In deze tekst vertalen we dat naar de rol die de leerlingenbegeleider en de cel leerlingenbegeleiding hierin **kunnen** spelen en kaderen we dat binnen het geheel van de leerlingenbegeleiding. We willen scholen in de eerste plaats **inspireren** om vanuit het eigen pedagogisch project en de schoolcontext hun beleid vorm te geven.

Het [Vademecum zorgbreed en kansrijk onderwijs](#) vormt de inspiratiebron voor deze tekst. In de [katholieke dialoogschool](#) nemen de verschillende partners betrokken bij leerlingenbegeleiding in dialoog met elkaar de barrières weg die optimaal leren en leven belemmeren. De invulling van leerlingenbegeleiding verloopt vanuit een breed concept waarin diversiteit en gelijke onderwijskansen centraal staan. De leerlingenbegeleider en cel leerlingenbegeleiding spelen een rol in elke fase van het zorgcontinuüm. Daarom vormt deze tekst een onderdeel van de inleiding van de bouwsteen [Continuüm van zorg](#).

2 Zorg en GOK als onderdelen van leerlingenbegeleiding

Het decreet leerlingenbegeleiding ziet leerlingenbegeleiding als kwaliteitsvol wanneer ze de totale ontwikkeling van alle leerlingen bevordert, het welbevinden van alle leerlingen verhoogt, meer gelijke onderwijskansen creëert en vroegtijdig schoolverlaten voorkomt. Deze omschrijving illustreert dat zorg, gelijke onderwijskansen en leerlingenbegeleiding hand in hand gaan en één geheel vormen.

Dat vertaalt zich ook in de prominente plaats van de begeleiding van leerlingen in het [referentiekader voor Onderwijskwaliteit](#) (OK). Het OK bevat onder de titel ‘begeleiding’ zelfs een hele subrubriek over leerlingenbegeleiding. Hierin lezen we de volgende vier kwaliteitsverwachtingen:

- Het schoolteam geeft de begeleiding vorm vanuit een gedragen visie en systematiek en volgt de effecten van de begeleiding op.
- Het schoolteam biedt begeleiding zowel op het vlak van leren en studeren, onderwijsloopbaan, psychisch en sociaal functioneren als preventieve gezondheidszorg.
- Het schoolteam biedt elke lerende een passende begeleiding met het oog op gelijke onderwijskansen.
- Het schoolteam geeft de begeleiding vorm samen met de lerende, de ouders/thuisomgeving en andere relevante partners.

Meer achtergrond over waar deze kwaliteitsverwachtingen vandaan komen en wat ze precies inhouden vind je in het [bronnenboek](#) (p.64-81).

Het samengaan van zorg, gelijke onderwijskansen en leerlingenbegeleiding blijkt ook als we de GOK-thema's, zoals die tot voor kort werden vastgelegd voor scholen die extra uren-leraar krijgen in het kader van een gelijke onderwijskansenbeleid, en de begeleidingsdomeinen naast elkaar leggen. Er is een stevige inhoudelijke overlap.

- Begeleidingsdomeinen decreet leerlingenbegeleiding:
 - psychisch en sociaal functioneren
 - leren en studeren
 - onderwijsloopbaan
 - preventieve gezondheidszorg
- GOK-thema's:
 - preventie en remediëring van ontwikkelings- en leerachterstanden (eerste graad)
 - preventie en remediëring van studie- en gedragsproblemen (tweede en derde graad)
 - taalvaardigheidsonderwijs
 - intercultureel onderwijs
 - doorstroming en oriëntering (eerste graad)
 - oriëntering bij instroom en uitstroom (tweede en derde graad)
 - socio-emotionele ontwikkeling (eerste graad)
 - leerlingen- en ouderparticipatie

De concrete uitwerking van zorg en GOK is afhankelijk van de context van de school en de accenten die de school legt. In sommige scholen vallen GOK en zorg daardoor grotendeels samen en worden beide taken opgenomen door dezelfde personeelsleden. In andere scholen is dat minder het geval, bijvoorbeeld omdat de focus ligt op taalvaardigheid en leerlingen- en ouderparticipatie.

3 Actoren

Leerlingenbegeleiding maakt inherent deel uit van goed onderwijs. Zowel het uitbouwen als het uitvoeren is teamwerk. De personeelsleden en externe actoren hebben een gedeelde verantwoordelijkheid. Pas wanneer de actoren verbindend samenwerken en goed op elkaar afgestemd zijn, wordt de leerlingenbegeleiding een organisch geheel. Hieronder sommen we enkele belangrijke actoren op die naast de leerlingenbegeleider en de cel leerlingenbegeleiding betrokken zijn bij de leerlingenbegeleiding.

3.1 Leraren

De klaseigen leerlingenbegeleiding behoort tot de geïntegreerde lerarenopdracht. Ook het decreet leerlingenbegeleiding bevestigt dat de leerlingenbegeleiding een centrale opdracht is voor iedere leraar. Goede leraren staan in voor goed onderwijs. Dat is de kern van de brede basiszorg. “*De leraar doet ertoe*” is een belangrijk uitgangspunt van handelingsgericht werken dat de centrale rol van elke leraar benadrukt. Voldoende aandacht voor de ondersteuningsbehoeften van de leraren kan bijdragen tot een brede taakopvatting en een grotere handelingsbekwaamheid. Ook als een leerling botst op problemen, zijn de leraren het eerste aanspreekpunt.

We zien deze visie ook vertaald in de leerplandoelen van het gemeenschappelijk funderend leerplan van de [eerste](#) en de [tweede](#) graad. Deze lijn wordt de komende jaren doorgetrokken naar de derde graad. Leraren en bij uitbreiding alle personeelsleden moeten de vorming van iedere leerling tot persoon sturen en ondersteunen, over de verschillende vakken heen. Verschillende krachtlijnen van het gemeenschappelijk funderend leerplan hebben linken met de vier begeleidingsdomeinen.

Krachtlijnen	Begeleidingsdomein
De leerlingen nemen initiatief en krijgen zin in ondernemen	Leren en studeren
De leerlingen nemen het eigen leren en de studieloopbaan in handen	Onderwijsloopbaan
De leerlingen gaan bewust en zorgzaam om met zichzelf en met anderen.	Psychisch en sociaal functioneren
De leerlingen gaan bewust en zorgzaam om met de samenleving en engageren zich in de samenleving	
De leerlingen gaan bewust en positief om met gezondheid, met seksualiteit en met veiligheid	Preventieve gezondheidszorg

Leraren staan er niet alleen voor: leerlingenbegeleiding komt tot stand in een verhaal van co-creatie. Wanneer de situatie te complex wordt, worden de andere actoren betrokken, in de eerste plaats de leerlingenbegeleider. Ook dan blijft het eigenaarschap bij de leraren. Zij gaan dagelijks met de leerling aan de slag in de klas.

Praktijkvoorbeeld

“We zijn ondertussen zeer sterk geëvolueerd om het eigenaarschap van de leerlingenbegeleiding bij de leraar zelf te leggen. We hebben doorheen de jaren gezien dat dat het enige is wat werkt. Als je van hogerop iets oplegt en de leraar zich niet daarin kan vinden, dan werkt dat contraproductief. En dus zetten we heel sterk in op de communicatie met onze leraren en worden ze ook betrokken bij de zorgmaatregelen. Ze hebben inspraak: wanneer ze vinden dat een aanpak niet bij een specifieke leerling past, maken we samen andere afspraken.”

3.2 Klassenleraar

De klassenleraar staat in voor het managen van de klas als groep en zorgt dat elke leerling hierin kan functioneren. Hij heeft een aantal administratieve en organisatorische taken, zoals het onthaal van de leerlingen of het aanvullen van het leerlingendossier. Vaak is hij het eerste aanspreekpunt bij minder goede studieresultaten, socio-emotionele problemen ... en is hij de link met de ouders, klassenraad en cel leerlingenbegeleiding.

3.3 Ondersteunend personeel

Het ondersteunend personeel kan signalen opvangen die in de klas minder zichtbaar zijn, door hun toezicht (tussen de lessen, op de speelplaats en tijdens de middagpauze) en via contacten met ouders (bv. over afwezigheden). Op die manier beschikken zij over bijkomende informatie voor de begeleiding van een leerling.

3.4 Klassenraad

De begeleidende klassenraad neemt de collectieve verantwoordelijkheid voor de begeleiding van de leerlingen op zich. De vorming en evolutie van de leerlingen wordt hierin systematisch opgevolgd, waarna er afspraken worden gemaakt over verdere opvolging en begeleiding. Wanneer de klassenraad stoot op een bepaald leerlingenprobleem dat de individuele en collectieve draagkracht van de leraren overstijgt, wordt dat besproken op de cel leerlingenbegeleiding.

Op het einde van het schooljaar beslist de delibererende klassenraad autonoom of een leerling al dan niet geslaagd is. De bespreking ligt in het verlengde van het overleg en de begeleiding in het afgelopen schooljaar voor de betrokken leerling.

3.5 GOK-coördinator

In een school met GOK-uren benadert de GOK-coördinator leerlingenbegeleiding vanuit een specifieke sociale, economische en culturele bril. Hij treedt innoverend op, coördineert, coacht, organiseert en stimuleert de rest van het schoolteam om alle leerlingen, en in het bijzonder kansarme autochtone en allochtone leerlingen, gelijke onderwijskansen te bieden. Het is de bedoeling een onderwijspraktijk uit te bouwen die rekening houdt met de taalachtergrond en de diversiteit van iedere leerling. Hij zorgt voor een breed draagvlak binnen de school.

Zoals eerder aangegeven zijn zorg en GOK nauw verwant met elkaar. Daarom is een goede samenwerking en communicatie tussen de leerlingenbegeleider en GOK-coördinator essentieel. Afhankelijk van de context van de school maakt de GOK-coördinator deel uit van de cel leerlingenbegeleiding of sluit hij aan voor bepaalde agendapunten.

3.6 Directie

De directie heeft de eindverantwoordelijkheid om in overleg de structuren en processen rond leerlingenbegeleiding op school actief op te volgen, de kwaliteit te bewaken en bij te sturen waar nodig. Het is essentieel dat een lid van het directieteam actief participeert aan de cel leerlingenbegeleiding. Het beleid zal zo meer gedragen zijn en meer kans hebben op slagen. Zijn betrokkenheid vergemakkelijkt het nemen van beslissingen.

De leerlingenbegeleider moet zich voldoende ondersteund voelen om zo zijn opdrachten goed te kunnen invullen. De directie geeft de leerlingenbegeleider een expliciet mandaat en communiceert dat intern en extern.

Praktijkvoorbeeld

“De leerlingenbegeleiders hebben dat mandaat intussen verworven en wij expliciteren dat ook op personeelsvergaderingen. Op elke personeelsvergadering is er ruimte voor toelichting bij zorgthema’s. We vertellen dan aan de leraren dat zij een mandaat hebben om als zorgcollega op te treden. Als de leraar een afgesproken maatregel in de klas niet toepast, mag de zorgcollega dat ook echt uitspreken naar de leraar toe en hierover in gesprek gaan.”

3.7 Leerling en zijn ouders

De betrokkenheid van de leerling en zijn ouders bij de leerlingenbegeleiding kan op verschillende manieren worden ingevuld. Het beleid op leerlingenbegeleiding komt participatief tot stand. Hun vragen en opmerkingen worden ernstig genomen. Het beleid van de school is duidelijk en laagdrempelig. Leerlingen en ouders weten bij wie ze op eigen initiatief kunnen aankloppen.

Daarnaast worden leerlingen en ouders betrokken bij het proces van de leerlingenbegeleiding zelf. De leerlingen zijn volwaardige partners. Er wordt niet enkel over hen gesproken, maar ook met hen (zie punt 4.2.1).

Dat geldt ook voor de ouders. Een hoge betrokkenheid van de ouders bij de school en een goede communicatie tussen ouders en de school dragen bij tot een betere begeleiding van de leerlingen. De ouders worden gezien als actieve en gelijkwaardige partners en hebben een specifieke rol. Hun inbreng als ervaringsdeskundige binnen de eigen gezinsopvoeding biedt een meerwaarde voor de vorming en opvoeding van hun kind op school.

3.8 Externen

CLB en de pedagogische begeleidingsdienst (PBD) zijn twee bevoorrechte partners. Op de PRO.-pagina [Samenwerking rond leerlingenbegeleiding in het gewoon onderwijs](#) verduidelijken we wat scholen kunnen verwachten op vlak van ondersteuning en hoe beide hierin kunnen samenwerken.

3.8.1 CLB

De samenwerking met het CLB kadert binnen de samenwerkingsafspraken. Op vraag van de leerling, ouders of het schoolteam kan het CLB een leerling begeleiden. Een CLB-medewerker is lid van de cel leerlingenbegeleiding. Daarbinnen krijgen ook enkele kernactiviteiten van het decreet leerlingenbegeleiding een vertaling:

- **Signaalfunctie:**
Indien het CLB noden vaststelt in de leerlingenpopulatie of een probleem of onregelmatigheid vaststelt in het beleid op leerlingenbegeleiding brengt het CLB de school hiervan op de hoogte.
- **Consultatieve leerlingenbegeleiding**
Een CLB biedt versterking aan de school bij problemen van individuele leerlingen of groepen van leerlingen.

De CLB-medewerker fungeert ook als brugfiguur tussen de cel en de externe hulpverlening. Hij neemt contact op met hen en communiceert binnen de kringlijnen van zijn gedeeld beroepsgeheim met de school over de situatie van de leerling.

3.8.2 Pedagogische begeleidingsdienst

De pedagogische begeleidingsdienst werkt zowel aanbod- als vraaggestuurd. Hij kan scholen begeleiden in hun ontwikkeling tot professionele en lerende organisaties. Een school kan de pedagogische begeleidingsdienst betrekken bij het uitwerken, implementeren en evalueren van hun beleid voor leerlingenbegeleiding.

3.8.3 Andere externen

Op basis van specifieke behoeften van individuele leerlingen betreft de school vaak nog andere externen bij de leerlingenbegeleiding, zoals de [vervolgschoolcoach](#) voor ex-okan-leerlingen en de ondersteuners vanuit het ondersteuningsmodel voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

Als alle mogelijkheden voor ondersteuning binnen de school zijn uitgeput, kunnen school en CLB een beroep doen op andere [externe partners](#), zoals NAFT (Naadloze Flexibele Trajecten) en externe hulpverleningsdiensten. Zij benaderen de jongere vanuit hulpverleningsperspectief, iets wat de school niet zelf kan opnemen.

4 De leerlingenbegeleider en de cel leerlingenbegeleiding als motor van kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding

Sinds het decreet leerlingenbegeleiding is het aanduiden van één of meer personeelsleden die geheel of gedeeltelijk verantwoordelijk zijn voor de leerlingenbegeleiding verplicht. In de meeste scholen is/zijn dat de leerlingenbegeleider(s). Sommige scholen hanteren andere benamingen (bv. zorgcoördinator). Voor hun opdracht worden BPT-uren (uren voor bijzondere pedagogische taken) vrijgemaakt. Leerlingenbegeleiders krijgen een expliciet mandaat van hun directie. Het vraagt tijd om invulling te geven aan een sterke leerlingenbegeleiding (met inbegrip van professionalisering). Daarom gaat dit samen met een duidelijke functiebeschrijving. Naast één of meerdere leerlingenbegeleiders hebben de meeste scholen een cel leerlingenbegeleiding. Ook hier kiezen sommige scholen voor een andere naam (bv. zorgteam). De cel is een structurele vorm van overleg en/of samenwerking op schoolniveau om de leerlingenbegeleiding op school te optimaliseren. Het is een team dat bestaat uit een vaste kern van leden, bv.:

- een lid van het directieteam
- leerlingenbegeleider(s)
- CLB-medewerker

In sommige scholen zal een graadcoördinator, GOK-coördinator of opvoeder ook structureel deel uitmaken van de cel. Dat kan al dan niet in combinatie zijn met een flexibele samenstelling, waarbij anderen aansluiten, afhankelijk van het agendapunt (bv. lid van het ondersteunend personeel, de klassenleraar, vakleraar, OKAN-vervolgcoach, preventieadviseur ...).

Praktijkvoorbeeld

“Wij spreken niet van een cel, maar van een leerlingenbespreking. Deze is er elke week op school, maar wisselt steeds van graad. Onze adjunct-directeur neemt het initiatief. De onthaalpersoon van het CLB sluit aan, maar ook de graadcoördinator van die specifieke graad. Sinds dit schooljaar proberen we de betrokken leerkracht uit te nodigen. We vinden het een absolute meerwaarde om deze te betrekken, ook al vertraagt soms wel het proces.”

Naast de vier begeleidingsdomeinen waarop de schoolinterne leerlingenbegeleiding moet focussen, beslist de school zelf over de invulling van de opdracht van de leerlingenbegeleider en de cel leerlingenbegeleiding. Wij onderscheiden drie grote clusters van opdrachten.

4.1 Het uitbouwen, coördineren en evalueren van beleid op leerlingenbegeleiding

4.1.1 Kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding vanuit de regelgeving

Het decreet leerlingenbegeleiding verplicht scholen om een beleid op leerlingenbegeleiding uit te werken en te implementeren en formuleert een aantal minimale voorwaarden:

- Het wordt door alle actoren in en rond de school gedragen. De specifieke visie op leerlingenbegeleiding moet herkenbaar zijn in de klaspraktijk en het pedagogisch project van de school.
- Het beleid is participatief. De school geeft de begeleiding vorm samen met de leerlingen, de ouders of thuisomgeving en andere relevante partners.
- Het voeren van het beleid en het maken van samenwerkingsafspraken met het CLB zijn erkenningsvoorwaarden voor de school.

Eerder schreven we al dat het referentiekader voor Onderwijskwaliteit veel aandacht heeft voor de begeleiding van leerlingen en de uitgangspunten van het decreet leerlingenbegeleiding.

4.1.2 Uitwerken van een beleid

De cel ontwikkelt een visie op het beleid op leerlingenbegeleiding die aansluit bij het pedagogisch project van de school. Meestal neemt de leerlingenbegeleider het voortouw. De cel operationaliseert deze visie in het beleid. De volgende vragen kunnen daarbij helpen: Wat willen we met de leerlingenbegeleiding bereiken? Binnen welke termijn willen we dit realiseren? Wie is er betrokken bij de leerlingenbegeleiding? Hoe pakken we dit structureel aan? Het beleid is gericht op twee opdrachten: het ondersteunen van het schoolteam bij de begeleiding van de leerlingen en het begeleiden van leerlingen zelf.

De cel houdt naast de voorwaarden voor kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding een aantal andere zaken in het achterhoofd. Een transparant beleid zorgt ervoor dat de doelstellingen en rolbeschrijvingen voor alle leden helder zijn. Een laagdrempelig beleid vergemakkelijkt de communicatie tussen de leden en maakt het ook gemakkelijker voor de rest van het schoolteam om de cel te raadplegen. Het beleid houdt rekening met [juridische en deontologische aspecten van leerlingenbegeleiding](#), bijvoorbeeld:

- Binnen een onderwijssetting wordt geen jeugdhulpverlening geboden.
- Personeelsleden van een school zijn drager van een discretieplicht. Voor personeelsleden van een CLB geldt een beroepsgeheim.
- De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is van toepassing op de persoonsgegevens van leerlingen die worden verwerkt.

De cel leerlingenbegeleiding heeft zicht op wat er leeft in de school en op de noden van leerlingen en leraren. Ze gaat na of het huidige beleid hiermee genoeg rekening houdt en stuurt bij waar nodig. De aanwezigheid van de directie heeft hier een grote meerwaarde.

Praktijkvoorbeeld

“We hebben geprobeerd onze verhoogde zorg in een nieuw jasje te steken, om de stigmatisering wat weg te halen. We richten op school verschillende ‘Expedities’ in, waar leerlingen op school naartoe kunnen gaan wanneer ze het nodig hebben. Zo is er ‘Expeditie Plan’, waar leerlingen met organisatorische- en planningsproblemen ’s middags naartoe kunnen gaan. ‘Expeditie Best’ is leer- en studiebegeleiding, individueel of in kleine groepjes, voor de leerlingen die dit extra nodig hebben buiten de gewone lessen. ‘Expeditie Zen’ heeft te maken met stress

en faalangst. Hierbinnen zijn initiatieven waarbij leerlingen tussen de middags workshops kunnen volgen rond relaxatie, luisterverhalen, yoga, enzovoort. ‘Expeditie Lingo’ is extra taalbegeleiding voor leerlingen met een taalachterstand. ‘Expeditie Talent’ is ingericht voor leerlingen die meerbegaafd zijn en extra uitdaging nodig hebben. ‘Expeditie Balans’ is individuele socio-emotionele begeleiding, door gesprekken in te richten, maar ook online opvolging na de schooluren.”

4.1.3 Kwaliteitsdenken

Het referentiekader voor Onderwijskwaliteit stelt dat het beleid op leerlingenbegeleiding planmatig en cyclisch tot stand komt en systematisch en betrouwbaar geëvalueerd wordt. Zo wordt de kwaliteit van de leerlingenbegeleiding geborgd. Het kwaliteitsdenken heeft aandacht voor zelfreflectie, een open dialoog met collega’s én het op een betrouwbare wijze nagaan van de effecten van de leerlingenbegeleiding. Het is voor de leden van het schoolteam een gewoonte om op zoek te gaan naar manieren om goede praktijken te borgen en om kansen te benutten om de leerlingen nog beter te begeleiden.

Het cyclisch denken maakt deel uit van de werking van de cel. Scholen kunnen inspiratie halen uit de GOK-traditie. Uit onderzoek van de onderwijsinspectie blijkt dat scholen die ervaring hebben met GOK-beleid zich sterker voelen op het vlak van leerlingenbegeleiding: er zit structureel al een zekere systematiek vevat in het schoolbeleid. Ook de cel kan deze systematiek hanteren door bijvoorbeeld de kwaliteitscirkel te doorlopen:

- Bij de start van het cyclisch proces wordt een brede en overkoepelende beginsituatieanalyse (BSA) afgenomen. Een school begint niet vanaf nul. De BSA wil zicht krijgen op de problematieken rond zorg en GOK in de school en hoe zij hierop inspeelt. Bij scholen met GOK-uren kan een eventuele overlap tussen de begeleidingsdomeinen en de GOK-thema’s gevolgen hebben voor het inzetten van middelen, maar ook voor de structuren binnen de school en de werking van de cel.
- De BSA leidt tot concrete doelstellingen voor de toekomst, waarna de school concrete verbeteracties opstelt.
- De effecten van deze acties worden in kaart gebracht. Goede praktijken worden behouden, minder effectieve praktijken worden bijgestuurd.

Dit cyclische kwaliteitsdenken integreren in het beleid op leerlingenbegeleiding draagt bij tot een kwaliteitsvolle leerlingenbegeleiding.

De Q-vragen zijn een mogelijke manier om aan interne kwaliteitszorg te doen. De cel kan bijvoorbeeld de vijf kwaliteitsvragen vertalen naar de leerlingenbegeleiding op school.

- Q1: Doen we de goede dingen?
- Zijn onze acties gericht op onze visie rond leerlingenbegeleiding? Zijn deze acties gericht op de doelen die we met de leerlingenbegeleiding willen bereiken? Zien we in de dagelijkse werking en in de klaspraktijk dat de principes rond leerlingenbegeleiding worden opgevolgd? En zo nee: hoe komt dat? Wat zijn drempels? Wat kunnen hefboomen zijn? Zijn de juiste mensen betrokken?
- Q2: Doen we de dingen op een goede manier?
- Bereiken we met onze acties de doelen die we met onze leerlingenbegeleiding willen bereiken? Zijn de acties effectief? Waar kunnen we bijsturen?
- Q3: Hoe weten we dat we de goede dingen doen?

- Hoe gaan we na of onze acties doelgericht zijn (= gericht op onze visie op leerlingenbegeleiding) en of ze effectief zijn (= of we hiermee onze doelen behalen)? Waaraan zien we dat in de realiteit (zonder enkel voort te gaan op ons buikgevoel)?
- Q4: Vinden anderen dat ook?
- Hoe krijgen we een betrouwbaar beeld van wat leerlingen en ouders van onze aanpak vinden? En wat de effecten ervan zijn volgens ouders en leerlingen? Vinden leerlingen en ouders dat wij onze eigen doelen inzake leerlingenbegeleiding weten waar te maken?
- Q5: Wat leren we hieruit? En wat doen we hiermee?
Als we onze eigen reflecties en de antwoorden van leerlingen/ouders over de effecten van onze leerlingenbegeleiding grondig bij elkaar leggen: welke lessen kunnen we hier uit trekken? En hoe kunnen we onze leerlingenbegeleiding in de toekomst versterken?

4.2 Het aanpakken van specifieke (leerlingen)problemen

De leraren zijn het eerste aanspreekpunt voor leerlingen. Maar zowel de leerling, de ouders als de leraren kunnen ook rechtstreeks terecht bij de leerlingenbegeleider met problemen of vragen. De leerlingenbegeleider gaat vaak samen met de leraar aan de slag. De aanpak van de leraar wordt versterkt en hij verliest geen eigenaarschap in de klas. Vaak gebeurt dat in nauwe samenspraak met de klassenraad en/of de cel leerlingenbegeleiding, en bij complexe problemen steeds met aandacht voor de juridische en deontologische aspecten van leerlingenbegeleiding.

4.2.1 Gesprekken met leerlingen

Vaak zal het de leerlingenbegeleider zijn die gesprekken heeft met de leerling. Hij neemt een open, eerlijk en nieuwsgierige basishouding aan, zonder oordelen, meningen of aannames. De focus ligt op wat de leerling nodig heeft om iets beter te kunnen of zich beter te voelen. In de bouwsteen [Welbevinden](#) vind je aanvullende informatie over de aanpak van gesprekken met leerlingen.

4.2.2 Gesprekken over leerlingen

De cel leerlingenbegeleiding bespreekt individuele casussen. De cel biedt de kans om deze vanuit verschillende invalshoeken te bekijken. De leerlingenbesprekingen leiden tot concrete afspraken over de verdere aanpak en communicatie. Deze informatie krijgt een plaats in het dossier van de leerling. Omdat het vaak over gevoelige informatie gaat, gebeurt dat in een aparte map met beperkte lees- en schrijfrechten. In de [APR nr.2 over de begeleidende klassenraad in de loop van het schooljaar](#) vind je hierover meer informatie.

4.3 Het ondersteunen van het schoolteam

De leerlingenbegeleider en de cel leerlingenbegeleiding staan ook in voor het coachen en ondersteunen van leraren. Leerlingenbegeleiders gaan in dialoog met leraren en versterken hen in hun onderzoekende houding en in het breder kijken naar de onderwijsbehoeften van hun leerlingen. De leerlingenbegeleiders kunnen mee aanwezig zijn in de klas om samen naar oplossingen te zoeken, zonder dat de leraren eigenaarschap verliezen. De coaching maakt deel uit van de professionalisering van het schoolteam.

In het fundament [Beleidsvoerend vermogen](#) van het Vademecum zorgbreed en kansrijk onderwijs besteden we in punt 2.6. Coaching door zorgcoördinator, leerlingenbegeleider of GOK- en zorgteam uitgebreid aandacht voor het coachen van leraren. Als het schoolteam een attitude van professionalisering heeft, zijn ondersteuningsbehoeften verwoordt en gelooft in zijn eigen groei, dan kunnen ze samen lerende netwerken vormen om collegiaal te leren. De leerlingenbegeleider coacht hen

voortdurend doorheen dit proces. De coachingstaak is niet voor iedere leerlingenbegeleider evident. Soms ervaart de leerlingenbegeleider weerstand in de samenwerking met een leraar. Verbindende communicatie kan in dit geval een houvast bieden om hiermee om te gaan en de onderlinge relaties te versterken.

De cel vormt een platform van wederzijdse ondersteuning, waarbij het schoolteam met vragen en twijfels terecht kan bij de cel, maar ook omgekeerd. Dat zorgt ervoor dat het schoolteam zich gesteund en bekwaam voelt. Het verhoogt hun draagkracht en handelingsbekwaamheid om de leerlingen beter te begeleiden en ondersteunen. Zo draagt de cel bij aan een bredere basiszorg.

Praktijkvoorbeelden:

- *“De leerlingenbegeleiders hebben een opendeurbeleid. Als leraren botsen met leerlingen en hulp nodig hebben, staat het zorgteam altijd klaar om samen oplossingen te zoeken en aan tafel te gaan zitten met leraren en leerlingen. Soms gaan ze ook effectief observeren in klasgroepen, zodat ze gericht tips kunnen aanreiken, maar ook met de klasgroep een traject kunnen opstarten om bijvoorbeeld klasafspraken op te stellen.”*
- *“Het coachen van onze leraren gebeurt heel casusgebonden. In het derde jaar hebben we bijvoorbeeld nogal wat leerlingen die zichzelf verwonden. Dat leeft echt in die klasgroep. De betrokken leraren krijgen dan individuele coaching. We laten hen weten hoe ze het gesprek met die leerling kunnen aangaan en reiken meer informatie aan. Ook willen we kenbaar maken dat ze altijd bij ons terecht kunnen. We stellen soms ook voor om samen naar het CLB te gaan om een leerlingengesprek voor te bereiden.”*

De [M-cirkel](#) is een kader dat de leerlingenbegeleider en de cel leerlingenbegeleiding kunnen gebruiken als coachingstool. De M-cirkel helpt om de onderwijsbehoeften van de leerling en de ondersteuningsnoden van de leraar in kaart te brengen. Een leerlingenbegeleider kan het kader in het achterhoofd houden bij het begeleiden en ondersteunen van de leraar, maar kan de cirkel ook samen met de andere partners doorlopen bij de bespreking van een leerling op de cel.

